

Stina Jerevik skruvade skarvkablar på vårdlinjen och tyckte det var så kul att hon bytte till el- och energiprogrammet. Gissa om hon är glad över det yrkesvalet...

EN SISTA UTMANING INNAN STEGET UT I YRKESLIVET

Nu har ännu en kull elever lämnat landets ETG-skolor och dragit ut i yrkeslivet. Som vanligt efter att ha gnuggats i ETG-modellens tuffa examensprov. De som klarade provet slutade skolan med ett ECY-certifikat i handen, övriga får gå som lärlingar det kommande året för att få sitt yrkescertifikat. Elinstallatören var med när eleverna på Vadsbogymnasiet i Mariestad slutförde sitt ETG-prov.

TEXT OCH FOTO: LARS-GÖRAN HEDIN

Vadsbogymnasiet i Mariestad är en av de 26 gymnasieskolor runt om i landet som bedriver undervisning på el- och energi-programmet enligt ETG-modellen. Skolan blev så kallad ETG-partner 2011 och har nu släppt ut två årskullar med färdigutbildade elever från sina två inriktningar elinstallation och automation.

Elinstallatören var med när det var dags för den sista stora utmaningen för eleverna – examensprovet. De nio eleverna på elteknikinriktningen och de sex som valt

automation hade förberett sig i flera månader inför provet.

Väl förberedda

– Vi lärde oss av förra årets prov att det krävs förberedelser långt i förväg för att det ska fungera riktigt bra, berättar Bernt Lahtinen, programansvarig för el- och energiprogrammet på skolan. Bernt berättar att det senaste läsåret började lärarna prata med eleverna om provet redan vid terminsstarten förra hösten.

– Då gick vi igenom rambeskrivningen för provet med dem för att de skulle ha klart för sig vad provet handlar om. Och för att de tidigt ska kunna ta ställning till om de tror att de kommer att klara av provet. Provet är ju förutsättningen för att få gå ut från skolan med ett yrkescertifikat i handen, men det är ändå så att några elever väljer att avstå från det – och i stället arbeta som lärling i 1 600 timmar, på det traditionella sättet, förklarar Bernt Lahtinen.

SKARVKABLAR FICK STINA ATT SADLA OM

Stina Jerevik arbetar som elektriker på Bravida i Mariestad. Hon gjorde ETG-provet förra året och tyckte inte det var så svårt att klara det.

– Det är mycket som ingår i provet, men du har ju haft tre år på dig att lära de olika momenten så det gick ganska lätt ändå, säger hon.

Egentligen var det meningen att Stina skulle ha undersköterska. Hon läste vårdprogrammet på Vadsbogymnasiet i ett drygt år, men sedan bytte hon inriktning.

– Vi hade en kurs om arbetsmånö och säkerhet och skulle bland annat skriva upp skarvkablar. Jag tyckte det var så kul att jag bad om att få byta linje och böga om från början på elprogrammet, berättar Stina. Det var ett val hon inte ångrar. Efter examen 2014 blev det jobb direkt, först med att montera en stor solenergianläggning åt Vänerenergi och sedan på Bravida.

Fem stationer

Det var tolv elever av femton som genomförde provet i maj, en av dem gjorde det på sin praktikplats hos Vadsbo Elteknik i Töreboda medan resten gjorde det på skolan.

De fem stationerna som eleverna ska klara av omfattar elinstallation, driftsättning av larm, felsökning, motorstyrning samt uppkoppling och driftsättning av ett simulerat trapphus.

– Vi har valt att göra provet på en lite mindre vägg än vad en del andra skolor använder och istället kompletterat den >>

Programansvarige Bernt Lahtinen går igenom bestämningspunkter med eleven Casper Holm och besiktningssmannen Peter van Tol.

Oscar Svensson går igenom dokumentationen till provet för att se att allt har kommit med i hans installation. Till vänster: Jonas Andersson, vd på ETG, inspekterar stationen för trapplyusininstallation med instruktören Roger Andersson.

Förra året var det tretton elever av totalt sexton som genomförde provet och två som inte klarade det. Det visar att det är en högst naturlig skillnad i mognad hos våra elever.

med två fristående stationer för larminstallationens driftsättning. Felsökningsplattorna har vår instruktör Roger Andersson vidareutvecklat från originalet som finns i Nyköping och den säljer vi faktiskt till andra skolor, säger Bernt Lahtinen stolt.

På Vadsbogymnasiet görs alla anslutningar i provtavlan med skruvanslutning – snabbanslutningar slits för mycket och lärarna tycker det är viktigt att eleverna lär sig att dra åt skruvarna rätt.

– Det är viktigt att lära sig en så enkel grej som hur man ska dra en skruv och att välja rätt mejsel, påpekar Bernt Lahtinen.

Alla klarar provet

Första året som examensprovet genomfördes på skolan var det några elever som inte hann klart. I år gick det bättre – tack vare bättre förberedelser och genom att lärarna kunnat dra nytta av de erfarenheter som förra årets prov gett. Tolv elever genomförde provet – och alla klarade det.

Förra året var det tretton elever av totalt sexton som genomförde provet och två som inte klarade det.

– Det visar att det är en högst naturlig

skillnad i mognad hos våra elever, poängtegar Bernt Lahtinen.

Det är engagerade representanter från branschföretagen som avgör om det ska bli tummen upp eller ner efter genomfört prov. Vid Elinstallatörens besök var det Peter van Tol från El- och larmteknik i Mariestad som besiktigade de färdiga proven, med hjälp av det besiktningssprotokoll som ETG upprättat.

– Båda de elever jag tittat på idag klarade provet med mycket få anmärkningar. Det märks att ETG-modellen fungerar, inte minst på det faktum att det nu är väldigt duktiga praktikanter som kommer ut till oss från skolan. Kunskapsnivån är avsevärt högre än vad den var för fyra år sedan och efter skolan är eleverna verkligen anställningsbara, säger Peter van Tol.

Ökat sökintresse

För Vadsbogymnasiet har anslutningen till ETG enbart varit positiv. Programrektor Torbjörn Pettersson tycker sig se ett högre sökintresse till elprogrammet än tidigare.

– Vi tar in sexton elever om året – det är ett antal som branschrådet fastslagit att el-

teknikbranschen i vårt upptagningsområde kan svälja, förklarar Torbjörn Pettersson.

Bernt Lahtinen förklarar att automationsinriktningen på skolan tillkommit på branschens önskemål, men att det ansågs vara viktigt att också eleverna på den inriktningen genomför examensprovet.

– Det är bara 400 poäng som skiljer mellan kurserna och även elever med automationsinriktning är kvalificerade för ECY-certifikat efter avklarad prov.

Några läser vidare

Bernt Lahtinen gläds också åt att några elever ur den första ETG-kullen 2014 valt att gå vidare till yrkeshögskolan – en för att läsa signalteknik, en läser fastighetsteknik och en vidareutbildar sig inom elkraft.

– Och så har vi en kille som läser till produktionsingenjör vid högskolan i Skövde.

För dem som inte läst vidare ser det också lovande ut. ETG:s vd Jonas Andersson, som var med vid examensprovet i Mariestad, berättar att 70 procent av eleverna vid ETG klarar ECY-certifikatet efter tre år på skolan. Av dem fick drygt 90 procent ett arbete direkt efter skolan. ■

– ETG-eleverna håller betydligt högre kvalitet än vad vi tidigare varit vana med, konstaterar Johnny Petré på Lindstens Elektriska i Tomelilla.

ETG:s vd Jonas Andersson trycker på vikten att dokumentera elevernas kunskaper.

“BETYDLIGT HÖGRE KVALITET PÅ DE ELEVERNA”

Elteknikbranschens gymnasium, ETG, beröms av elteknikföretag. Nu bekräftar en studie av elever som lämnat ETG med yrkesbevis i hand att många av dem fick jobb utan lärlingstid.

TEXT OCH FOTO: HENRIK SANNESSON

Våren 2010 gick första kullen som gått Elteknikbranschens gymnasium i Nyköping, ETG, ut i arbetslivet. Sedan dess har allt fler skolor anslutit sig till ETG-konceptet och allt fler elever genomgått sin utbildning efter den här modellen. I Almedalen i år presenterades en intervjustudie med 62 av de 101 personer gick ut för ett år sedan, 2014. Av de 62 som svarade var 53 personer i arbete, sju var arbetslösa och två studerade.

– Det är alltså 85 procent som uppgav att de var i arbete, säger Martin Kvist, doktorand som genomfört intervjuerna i professor Jonas Olofssons studie om ETG, vid Malmö Högskola.

Av de som var i arbete hade 72 procent en tillsvidareanställning och drygt hälften av de svarande hade efter ett år varit anställda mellan 9 och 12 månader.

– Eftersom de gick ut 2014 så betyder det förstås att de fått jobb ganska snart efter studentexamen, säger Martin Kvist.

Det som utmärker ETG-konceptet är att lärlingstiden är inbakad i utbildningen. Istället för ett lärlingsår gör eleverna arbetsplatsförlagd praktik och blir alltså färdiga montörer direkt efter gymnasiet. Eleverna sparar alltså in ett helt år. Johnny

Petré, vd och delägare i Lindstens elektriska, har precis anställt en ETG-elev men har också tagit in flera andra på praktik.

– Det jag märkt redan på den korta tiden som konceptet har funnits är att det är betydligt högre kvalitet på undervisningen och på ETG-eleverna.

Hittills är det 26 skolor i landet som anslutit sig Elteknikbranschens gymnasium. Förutom den uppenbara skillnaden, att eleverna sparar in ett år, är kvalitetssäkring en viktig del.

– Det finns bra icke ETG-skolor också, säger Johnny Petré och fortsätter, men de är väldigt beroende av vilken lärare det är. ETG har tuffare kontroller och ett koncept för hur utbildningen ska gå till och vad slutresultatet ska bli. Det finns inte på övriga skolor, där blir det som det blir, säger han.

Elteknikbranschens gymnasieskolor i Sverige AB ägs till hälften vardera av Svenska Elektrikerförbundet och Elektriska installatörsorganisationen. Jonas Andersson är vd för bolaget och tidigare gymnasiektör, han är den som åker runt och värvar skolor att bli en del av konceptet. Han trycker på vikten av dokumenterade metoder för lärandet.

– Vi har inga ska-krav på hur skolorna når sina mål, däremot har vi ett antal kontroller och test och vi ställer krav på praktikens utformning, säger Jonas Andersson.

Intresset för yrkesutbildningar har sjunkit över tid. Tidigare gav även yrkesprogrammen behörighet till högskolan, men efter 2011 har den möjligheten begränsats, det är fortfarande möjligt att läsa in allmän behörighet på ett yrkesprogram men det läggs större ansvar på den enskilda eleven. Efter förändringen har intresset för yrkesprogrammen gått ner och andelen som läser på ett yrkesprogram är nu 26 procent istället för som tidigare 36 procent.

Roger Mörtvik, socialdemokrat som deltog i diskussionen om ETG, välkomnar branschanknutna gymnasieutbildningar som en väg framåt.

– Jag är övertygad om att företagen kommer få större inflytande över yrkesutbildningarna. Om det blir just den här modellen eller som teknikcollege det beror på vad olika branscher vill ha. Till hösten presenteras den färdiga studien från Ratio och Malmö högskola. Då ingår också en jämförelse med jobbsituationen för elever som gått det traditionella el- och energi-programmet. ■